

Kiadó hivatal
Illincz Gyula
könyvkereskedésben
NYIREGYHÁZÁN.
Szerkesztői iroda:
Ifj. Csáthy Károly
könyvkereskedésben
DEBRECZENBEN,

TISZAVIDÉK.

Vegyes tartalmu hetilap.

Nyílt tér alatt minden három hasábos
garnidorsor 25 kr. és 30 kr. bélyegdj.

Előfizetési díj:
Kiadóhivatalban egész évre 5.50
Házhoz vagy postán küldve 6.—
Félévre . . . . . 3.—
Évnegyedre 1.50

Hirdetések díja : minden 5 ha-
sábos petit sor egyszeri igta-
tásánál 5, többszörinél 4, —
bélyegdj 30 kr.

Bérmentellen levelek el nem fo-
gadtatnak.

Előfizethetni Nyiregyházán Illincz Gyula (előbb ifj. Csáthy Károly) könyvkereskedésében főpiacz. Debreczenben ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében, Pesten Grill Károly m. k. udvari könyvárusnál és Petrik Gézánál hol egyszerismind hirdetések is felvétetnek.

Észrevételek az Sz. K. ur recontrájára.

„Az ideiglenes tanító-képezdekről contra Sz. K.“ feliratu cikkünkre, ugyancsak Sz. K. ur valami recontrafelét irván válaszul; minthogy a nevezett ur e válaszában új tévelyekbe esik, s kissé talán túlzott elbizakodottsággal is beszél: kötelességünknek ismerjük a tárgy fontossága érdekében észrevételeinket azon megjegyzéssel tenni meg, hogy e tárgyban Sz. K. urral további vitába ereszkedni nem fogunk.

Mindenek előtt sajnálatunkat kell kijelentünk a felett, hogy említett cikkünkben bátorkodunk éles bírálat alá venni az Sz. K. ur elmeszüleményeit, s talán túl léptük a tisztelt azon határát, melyet megkövetelt volna tőlünk. Imé miután megismertette magát, s tudjuk, hogy kivel van dolgunk, bocsánatot kérünk öntől nagy férfiu, s miután ön megtanított bennünket, hogy Felkán miképen szoktak polemizálni, (ha ugyan recontrája irásakor már Debreczenben nem lett volna) kegyes engedelmeivel, mint példány képet követni fogjuk önt.

Sz. K. ur recontrájában tükröt tartván szemünk elé, melyből „felületes elménket“ és „a jelen időkkel teljes ismeretlen ségünk“ megismertette: mi egész alázattal és főveg leemelve ismerjük meg Sz. K. urnak a mi elménkkel ellenkező tulajdonait, t. i. a mély elmét, és a jelen időkkel teljes ismeretséget. Ha mi önnök Sz. K. uram, ezen kitünő tulajdonait ismertük volna, a világért sem bátorkodtunk volna önnök ama megbocsáthatlanul sértő tanácsot adni, hogy Felkáról ne írjon vezér cikket N.-Kálló részére, hiszen a mély elmén e k, a lángésznek minden megbocsátható! — Olvastunk regényeket, melyekben a tenger, a habok suttagása, a fata morgásia, tündérképei, a vihar, mely a hullámokkal birokra kél, sat. oly nagy szerüen voltak leírva, hogy még a tenger lakói is gyönyörrel olvasák: pedig történelmileg be volt igazolva, hogy az író tengert soha sem látott, azért a mű nem szánt meg az irodalom gyöngye lenni; — a másik mély elme leírja a dühöngő habokkal küzdő hajó történetét, az utasok elmerülését s iszonyu halálukat; — némelyik ugyan e mély elmék közül gondoskodik egy bedugasztott palackról, melybe a sülyedő hajó okmányai betétetvén, évtizedek mulva feltaláltattak; a másik csodálatosan megment egy darab deszkán egy hirmondót: de némelyik még arról is megfélekedéz, ha az ilyen magamforma felületes elméjü ember, azt a kérdést intézné, hogy honnan vette hát az író a történetet, ha hirmondó sem maradt, mit gondolunk, nem volna-e illetlen e kérdés? hiszen a mély elmének a világ bármely zugában szabad írni nem látott, nem hallott dolgokat! Ugyan hogy bátorkodnánk hát követelni Sz. K. uramtól, hogy midőn ő az id. tanítóképezdekről ír s „például“ N.-Kállóra is hivatkozik, hogy akár a n.-kállói, akár más ilyenü intézetet valahol látnia kellett volna? hiszen ő a mély elméjü írhat vezércikket az id. tanítóképezdekről „például“ a n.-kállóról, a világ bármelyik zugában, például az „eszkimók“ között is; és egy oly ember, a ki ha csak egyet is figyelemmel kísért ezen intézetek közül, ugyan hogy merészel bebeszólni, mikor megvagyon írva „boldogok a kik nem láttak még is hisznek!“. Nem sokkal jobban ért-e ahhoz Sz. K. ur a ki ilyen képezdét nem látott, mint az a neveléses ember, a ki még holmi felületes és a kortól elmaradt tapasztalatokra is képes hivatkozni; ugyan hogy mertünk vitát kezdeni ama „csalhatatlan lángésszel, a kinek minden elv jó, még a jezsuiták-é, még a tolvajok-é is, a ki jóllehet ritkított betűkkel írja, hogy „h a m i s e l v a v i l á g o n n i n e s e n“ „c s a l h a t a t l a n s á g o t“ a melyet tartson is meg magának.

Azonban Sz. K. uram kegyes engedelmeivel, mi egy kissé bátorkodunk másképen gondolkozni: társadalmi kérdéseknél, gyakorlatban is létesített intéz-

ményeknél s azok bírálatánál, mi nagyobb súlyt fektettünk a tapasztalatra alapított elmélkedésekre, mint a „mély elméknek, a világ valamelyik zugában“ a levegőből merített bölcsekedéseire. Mert ha szintén a mély elméknek mindent megengedünk is, de mi azt tartjuk hogy a mélység nem mindig csak gyöngyöt terem, hanem „iszapot“ is.

Sz. K. ur „recontrájában“ még az ügy iránti jó indulatunkat és érdekeltségünket is igyekszik letiporni, s a „világ valamelyik zugában“ kibőlcsekedik, hogy cikkünk irására, nem is a nevelés ügye indított, hanem „a megnagyságosított volt képezdei tanár Árvay iránti hőkeblü barátságán a k!“ Nagyon megakadna az Sz. K. uram lángesze „a világ valamelyik zugában“ ha felhívók ezen állításának beigazolására; — mert bár a nevelésügy ama fáradhatlan bajnokának barátsága, csak megtiszteltetés lehetne reánk nézve, de azzal egy általában nincs szerencsénk dicsekedhetni, mert néhány percig tartó párszori találkozást, az ilyen felületes magamforma emberek még nem tartanak „hőkeblü barátságán a k!“ De az iszapnak piszkolni kell a hová ér, ezt Árvay ur sem kerülhet el, pedig közöttünk legyen mondva Sz. K. uramnak még igen sokat kell munkálkodnia „a világ valamelyik zugában“, hogy országos hire és érdemei ott álljanak a hol az Árvay uré. Egyébiránt mi jobban örülünk annak, ha az érdem „nagyságosítottatik“ mintha a „tököfirkók“ emelkednek. Ugy látszik, hogy Sz. K. uramnak nehezebb van az érdem „nagyságosítása“! A másikat óhajtaná talán?

De ezen előzmények után térjünk már a „recontra“ érdemleges bírálatára, ha ugyan erre Sz. K. uram által képeseknek íteltetni szerencsések lehetnek.

Sz. K. ur mindenek előtt kijelenti, hogy felületes elménkre sat. nem nagy súlyt fektett, s ügyszertetből s higgadtan (?) szól a tárgyhöz: még is a következő kikezdésben sőt mind végig csekély személynökkel foglalkozik, és sajnálkozását fejezi ki (milyen kegyes) hogy őt meg nem sértették, és azt magunk is bevalljuk; (Sz. K. urnak mindenki vall be valamit.) azon meg épen csodálkozik, hogy mégis czáfolat irására vállalkoztunk.

De hát mit nem értettünk volna az Sz. K. ur cikkében? Hogy scrupulusua ne legyen ide írom a híres cikk rövid tartalmát a mint azt az én felületes elmém fel birtam fogni: ön „a világ valamelyik zugában“ olvasta, hogy a kormány ideigl. tanító-képezdét állít s a többek közt N.-Kállóban is, leült tehát és vezércikket írt a „Tiszavidék“ számára, melyben elmondja, hogy ezen képezdei tanfolyam a leghaszontalanabb intézmény, kopott folt, a lelki betegek kórháza mert ebbe a tanításra képtelen, és ezt önként bevalló tanítók jönnek csupán, ezeket pedig nyolcz hét alatt sem mire sem lehet tanítani, jó fizetést adni a tanítóknak, akkor fognak szakképzett emberek vállalkozni. (talán Sz. K. ur is?) És bevégzi ön egy olmos botos buzditással.

É: az ön cikkét úgy értettem, s ha ön nem így értelmezi, akkor az a cikk vagy sokkal ostobább, vagy sokkal magasabban áll, sem hogy én azt felületes elmém fel fogni képes volnék.

Azonban Sz. K. ur azon meggyőződés álmába ringatván magát, hogy nem értettük őt: egész jó kedvvel örvendezik hogy ellenében határozott álláspontot nem tudunk foglalni. Ugyanezért szükségesnek véljük az Sz. K. ur ellenében álláspontukat terjedelmeseben kifejtetni, mint ezt előbbi cikkünkben tettük.

Sz. K. ur első cikkében „a b i n v i s i s“ okoskodik az id. tanító-képezdekről, a nélkül, hogy azok gyakorlati eredményét bevárta, vagy vizsgálta

volna; mi a gyakorlati eredmény figyelemre méltatásával szólottunk hozzá; Sz. K. ur „a b i n v i s i s“ elítéli a preparandiában megjelent tanítókat, a nélkül, hogy csak egyet is ismert volna, tanítás képteleneknek tartja őket: mi személyes ismeretség és utánnézésként nyilatkozunk. Egy szóval az Sz. K. ur álláspontja az „elmélet“, a miénk a „gyakorlati élet, a tapasztalás“ melyet Sz. K. ur elméleti állás pontján oly nagyon ki szeret gunyolni, melyet azonban máskor is bátorkodunk az ön szobabölcseletének ellenében állítani. Midőn mi ezen álláspontunkon, védelmére keltünk az ön által elkárhoztatott intézménynek, ezzel nem azt nyilváníttuk, mintha a nevelés ügy teljes felvirágzására, elegendőnek tartanánk ama kormány intézkedést: de nem akartuk figyelmen kívül hagyni azon körülményt, hogy hazánk a nevelés ügy terén, jelenleg az átmeneti korszakot éli, az i y korszakon pedig mindig csak bizonyos nehézségek leküzdése után lehet keresztül vergődni. Nevetségesnek tartanók az oly embert, a ki, ha valamely széles folyam tulsó partjára akarna jutni, leülne ama folyam innenső partján, s várná a víz lefolyását, hogy aztán száraz lábbal kenyelmesen keresztül mehessen: de nem kevésbbé volna nevetséges azon ember is, a ki a széles folyamat egyetlen lépéssel akarná keresztül ugrani: az ilyen magamforma felületes elméjü emberek felkeressük a hidat, s ha szinte rozszant állapotban van is, keresztül megyünk rajta; vagy csónakba ülünk s átevezünk.

Intézményeknél, melyek mély gyökeret vertek a társadalmi élet földjébe, nem oly könnyű dolog, minden gyökér-szálat egyszerre szétvagdalni, sőt a ki az itt felmerülő nehézségeket figyelmen kívül hagyja s egyszerre a tulsó parton akar lenni, az kétségen kívül a folyamat egy lépéssel akarja átugrani.

A mi a nevelés ügyét illeti, mi azt nem tartjuk sem nadrágnak, sem csizmának, melyet ha a mester „ad hominem“ elkészített, azonnal belé lehet bujni: hanem, hogy az Sz. K. ur által felvett hasonlatnál maradjunk, oly ruhának tartjuk, melynek mértékét az emberi haladó szellem, s a kor felvilágosultsága határozza meg.

És a nevelés ügy ezen ruhája nem a tanítókhoz méretik, hanem a tanítók méretnek hozzája, s a melyik bele nem illik, arra, reá sem adható. E ponton pillanatra találkozunk is mi Sz. K. urral, csak hogy ő azt akarja, hogy a régi tanítók magokra se próbálhassák ezen új ruhát, hanem mielőtt meggyőződést szerezhettünk volna az ellenkezőről, mint teljesen képtelenektől szabadítsuk meg a társadalmat, s új és ó ruhában illő embereket alkalmazunk helyettük; én pedig azt mondom, hogy mivel elegendő számú alkalmas egyéniségeket körülöbren sem kaphatnánk, de más részről a lehető legnagyobb zsarnokság volna őket „a b i n v i s i s“ elítelni, és elkergetni, a létező körülmények figyelembe vétele, s az átmeneti korszak nehézségeinek kellő méltatása mellett nyujtasék nekik mód és alkalom, hogy a nevelés ügy új ruhájába magokat beilleszteni megkísérthessék, és képesithessék ilyen mód és alkalom nyujtásnak tartom én az ideigl. tanító-képezdét. A ki ezt a tanítók közül kellőleg méltányolta, s az itt adott fonalon magát tovább képezni elmulasztja, én csak azokat fogom elítélni, s az ilyenek majd magoknak tulajdonítsák ha a foltos ruha is lezuhatik róluk.

Ez volt a mi álláspontunk Sz. K. ur ellenében, hogy pedig ezt az ön „mély elméje“ felnem fedezte, azon meg mi csodálkozunk. És bár a mint látszik Sz. K. ur sem minket, sem maga magát nem érti, még is annak örvendezik, hogy mi nem értettük őt, és ezt magunk is bevallottuk. Ezt nevezem én már „u j f e l f e d e z é s n e k!“

De sokkal mulatságosabb az Sz. K. uram ezen „u j f e l f e d e z é s n e k“ indokolása; ugyan is azt mondja ő: „h o g y Gy. ur c s a k u g y a n

nem tudja, mily szempontból indult ki ez a cikk irásánál, világosan mutatja az, miszerint „egy helyen” azt írja: nehogy a közönség azt vélje mintha Sz. K. ur ezen cikk megírásánál felhasználta volna az itten létesített id. tanítóképezdéből vette volna, — felel arra; „másutt pedig” azt mondja, hogy minden indoklás nélkül kegyeskedtünk Kálló nevét oda dobni. És ezen hamis idézetből Sz. K. uram azt következteti, hogy őt nem értették és ezt magunk is bevallottuk, sőt egész triumphatori göggel ajánlkodik felvilágosítani eszmezarunk. Csak hogy mi meg azon nézetben vagyunk, hogy az Sz. K. uram „mely elméje” van igen nagy zavarban, s midőn magát menteni akarja, maga esik a híg lébe, s abban nyakig uszván, mégis „victoriát” kiabál!

Ugyanis kérem Sz. K. urat, igazítsa meg szemüvegét, és nézze meg még egyszer az idézett helyet, vajjon nem egészen megfordítva, s egy és ugyanazon pontban mondtam-e én azt, a mit „egy helyen és másutt” mondat velem, szóról szóra e képen: mivel cikkiró ur kegyeskedett N.-Kálló nevét oda dobni, nehogy a nagy közönség azt vélje, mintha Sz. K. ur az ezen cikk megírásánál felhasználta volna az itten létesített id. tanítóképezdéből vette volna: bátor leszek az idézett közlésre észrevételeimet megtenni. Így irtam én ezt, s ez más képen azt teszi; minthogy Sz. K. ur N.-Kállóról illetőleg az ott létesített tanítóképezdéről is megemlékezvén nem nyilatkoztatja ki, ha vajjon ez a megírására volt-e valami befolyással ezen képezde; a Szabolcs megyei közönséghez írott cikkénél, használta-e a Szabolcs megyei ezen intézetből merített adatokat: ne hogy a nagy közönség azt vélje, mintha az Sz. K. ur ez a cikk megírására a n.-kállói képezde szolgáltatott volna anyagot, meg tesszük a cikkre észrevételeinket. Hol itt az eszme zavar? nem természetesen-e, nem a logikai gondolkodás fonálán van-e ez mondva?

De még nagyobb zavarba jön az Sz. K. ur „mely elméje,” midőn azt akarja bebizonyítani, hogy ő N.-Kállót nem minden indoklás nélkül említette. Azt mondja ugyanis, hogy ő a világ valamelyik zugában Felkán felvette tárgyal az id. tanítóképezdét, „átalában ezen intézményt” és Kálló ezért idéztette ott „például” hogy a lapok megjéjében az a város tartott egy ily intézetet. Abban teljesen igazat adunk Sz. K. urnak, hogy valamely tárgyról „átalában” bár hol lehet gondolkozni; de ha általánosan valamely intézményről gondolkozunk, s az általánosság mellett Felkán, N.-Kállóra mint „példára” hivatkozunk, miképpen lehet azt kívánni, hogy a „példán” melyre az általánosságban vitatott tárgynál hivatkozás történik, azt csak ugyan nem értjük. Mert midőn Sz. K. ur világosan így ír első cikkében: „A nyári szünidőre, állítottattak ország-szerte ideiglenes tanítóképezdék, az az oly iskolák, melyekben a magokat tanításra képtelennek érző, s ezt önként bevalló tanítók nyernek oktatást. Szabolcs megyében N.-Kálló is tart jelenleg ily intézetet,” hogy már ezt miként lehessen másképpen érteni, mint a mint írva van, hogy t. i. N.-Kálló is tart egy ily intézetet, a melyet az előbbi sorokban Sz. K. ur leír, t. i. olyat melyben a tanítók képtelenek és ezt önként bevalló tanítók nyernek oktatást, én nem tudom, ha csak Sz. K. ur nem tudja.

Világos tehát hogy midőn Sz. K. ur másképpen akarja minden áron magát értetni, mint őt érteni, elmagyarázhatlan szavaiból lehet; sőt hogy célt érjen még hamis idézéshez is folyamodik, mint fentebb kimutattuk: csakugyan ő van „eszme zavarban,” s ott is hagyunk őt lubiczkolni, az őn készített híg lében, ha nem tudnók hogy mi okozta Sz. K. urnak ezen eszmezarát. Ugyanis Sz. K. ur „korán érdekel” mely elméje tartván magát, midőn hatalmas hangon recontrájában azt mondja, hogy „Kállóban későn kelnek fel,” egyáltalában nem akarja beismerni, hogy ő még későbbben kelt fel; — mert midőn a nyári id. tanítóképezdéről „a világ felkái zugában” a levegőből vezérczikket ír, hogy Szabolcs megyei közönségének újdonságot is mondjon, idézi „például” hogy Kállóban is van egy ily intézet; de hát nagyon elkésett „korán érdekel” Sz. K. uram, mert midőn az őn vezércikk megjelent, akkor már itt a tanfolyam be volt végez-

ve s az őnek tárgyal szolgáló intézményről a gyakorlatban sokan más meggyőződést merítvén, mint minőt „a világ felkái zugában” ki-gondolt: innen lett az, hogy a cikk más hatást eszközölt, mintha azt őn az id. képezde megnyitása előtt közölte volna; és akkor nem is jutott volna senkinek eszébe a kállói képezdét érteni, az őn gondolatbeli képezdái alatt.

Különböztetve tárgy nem érdemlé meg a hosszadalmas vitát, de midőn Sz. K. uram oly nagy fontosságot tulajdonított annak, kénytelenek voltunk magunkat bővebben kifejtetni, ha mindjárt a lényegesebb pontok rovására is, melyeket Sz. K. uram úgy is figyelmen kívül hagyott „recontrájában,” s leginkább csak egyes kifejezéseinkben kötelőzködik.

Ilyen kötelőzködése Sz. K. urnak, midőn egész önmegelégtült tréfás humorral azt erőlködik bebizonyítani, mintha mi az ő némely szavainak „igazságát” megerősítettük volna.

Ugyanis így ír Sz. K. ur: „kik magukat képteleneknek érezték a tanításra, azok nyertek oktatást az id. tanítóképezdében. Ezt mondok mi; (t. i. Sz. K. ur) Gy. ur pedig fentebbi szavaink igazságát csak megerősíti, midőn így ír „behivattak azont tanítókat kik a prae-parándiai tanfolyamot be nem végzve nem bírtak kellő jártassággal.” És ezen két kifejezést Sz. K. ur egyenlőnek veszi. Mi „a képtelenséget” nem tekintjük egy jelentésűnek „a kellő jártasság hiányával,” a képtelen egyszersmind „örökre alkalmatlan” s hogy őn is így értelmezi, beigazolja azzal mert a társadalmat meg akarja tőlök szabadítani; „a kellő jártasság hiánya” mellett még meglehet a képesség; képesség mellett a hiány helyre pótolható, azt állítjuk mi. Ez pedig nagy különbség, midőn az újonczozásnál a sorozó bizottság azt mondja valakire, hogy „örökre alkalmatlan” ez egészen mást jelent mint midőn azt mondják: „jelenleg alkalmatlan!” amazokat többé fel sem szólítják, de ezeknek be kell állani ismét, és ha oda fejlődtek, hogy a mértéket megüthetik, bizony be is sorozzák. (Vége köv.)

Gyöngyösi Sámuel,
ref. lelkész.

Hernádpárti levelek.

I.

A „Tiszavidék” érdekes tartalmával néha hozzánk is beköszön: viszonzásul fogadjuk a szerkesztő ur ez a cikk sorozatát, melyet most megkezdtek, s ha őn és olvasó közönsége úgy akarják koronként folytatni fogok.

Ott kezdem, honnan kiindul a nemzetélet a népnél és a gazdasátnál.

Hogy a magyar népről sok szépet, s ezek közt igazat is irtak ideális fővárosi írónk; azt említeni felesleges. A magyar népben sok szép tulajdon volt és van most is. Volt idő, midőn Európa több népe közt utazva és lakva: tanulmányoztam azokat, s megvallom, nem csak nem találtam ama híresztelt nagy különbséget, sőt meggyőződéssemé vált, hogy a német és francia földész sokkal butább, mint a mi népünk, sőt ezt ép észjárása, a nemes és szép iránt elvitázhatlan fogékonysága testi és lelki ereje, melyekkel amazokat felülmulja azon reményre jogosítja hogy Európa átalakulásában ez ifjú nemzethez szerepe lesz. Vannak ott jó iskolák, van itt is elég, mint itt van ott is tudatlanság bigottsága; a börtönök ott is telve vannak gonosztevőkkel mint itt. Hanem van egy melyben felül mulnak minket a német és a francia földészek és ez a munkásság és a czélszerű gazdaszat.

Népünket elrontotta, ravaszszá, és munkátlaná tette — a német uralom, egyenes lelkűségéből egyszerűségéből vallásosságából, ősi erényeiből lassanként kivetkőzteti az álmivélődés és a szegénység. Mindez, örvendünk rajta, hogy nem annyira eclatans, hogy népjellem legyen de vészjel, mely óriás súlylyal nehezedik annak szívére ki a nép közt figyelmeztetve és gondolkozva él.

Romlik a nép, mert szegényedik, s valóban ezen bámulni nem lehet! Ha csak közelítőleg hősztendő van, mint a mostani, nem lehet munkást kapni; ha látja hogy van kenyere egy évre: a nép nem dolgozik, sőt az 1/4 telkes aratót és cséplőt fogad. Hja. de az év hosszú a kenyeres kosár kiürül, s a nélkülözö ahoz is fog, a mit máskor cselekedni szegyelne.

A gazdák szomoruan tapasztalják minden órában, hogy nem lehet bizni a magyar munkás becsületében. Nem így volt a régen, míg jólét lakott a magyar földész szalma fölele alatt!

A nép munkátlanságának oka nagy mértékben az a közöny; mondhatni elkeseredés, mely azon tapasztalatból származott, hogy most a gazdaszat terén vagyonosodni csaknem lehetetlen. De hogy is lehetne ilyen adórendszer mellett? ... Nincs a társadalomnak egy osztálya is adóval úgy tulterhelve mint a földész. A legkedvezőbb viszonyok közt egy köblös föld tiszta jövedelme 4-5 frt és ezután fizet 80-120 kr adót. Ki hallott ilyet valaha alkotmányos országban? Most és talán még sokáig a mezőgazdaság fogja adni a kenyeret, s a kormány még is erre fordít legkisebb gondot, s ez az a melynek ügye naponta hanyatlak.

Az adót exequálják; de hát arra kinek van gondja, hogy nyereszterményeinknek piacza legyen külföldön? Bizony még arra is gond van, hogy megfelelhessünk lega-

lább annak a kevés bizalomnak, a mi a külföldön írántunk a kereskedővilág részéről nyilvánul.

Infamis vasuti közlekedésünk van; a gabonát felhalmozva találjuk, s a külföldi panaszokdik, hogy tőlünk gyors szállítást nem várhatni, s a mit megrendel megromolva érkezik meg.

Az elvisehelten adók mellett nincs és nem lesz a gazdagnak más kilitása mint a koldus bot!

Vegyük, hogy van egy gazdasznak 50 köblös földje kinek ennyi van az a régi jó középnemességhez tartozik. Nézzük meg hogy áll ennek évi számlája:

Földadó 50 köblös föld után mintegy 50 ft.	6 ft.
Házadó	6 ft.
Személy és kereset adó	4 ft. 50 feljebb
Községi pótlék	1 ft. 20 feljebb
Papnak tanítónak	10 ft. — feljebb
Pasztornak	10 ft. — feljebb

Gazdasági eszközök, vasmunka és épületekre lehet tenni évenként legkevesebbet 40 ft.

Betakarítás esőplés (Itt még kapás- és növényekre is kellene számítani, de azt elhagyom az 1/3-os kapáltatás ma okszerőbbnek nyilvánul)

Számithatunk 1 kocsi vagy hérest és egy szolgáló fizetésére 40 ft.

221 ft. 70 kr.

Számitásunk kerek számmal 222 frt évi kiadást. Nézzük a bevételt. Vegyük hogy a birtok 4 fordulóra van osztva ugar rendszerben; tehát jövedelmez 36 köblös föld számitásunk ebből 6 köblöst nyári és teli takarmányozásra: fizetni fog maggal 30 köblös, ez fizet neki mag és munka részek levonásával középszámítás szerint 100 köblös magot. Ennek felet értékesíti 4 frttal = 200 frt felet 3 frttal = 150 frt; együtt az évi jövedelem 350 frt. Ebből az évi kiadást 222 frttal levonva marad 128 frt. Hogy 128 frt; száz huszonnyolcz forintból hogy lehet hazat tartani gyermeket neveltetni ruházkodni: számitás ki az atyáskodó kormány ungvári matematikusai.

Szükséges hogy egy igazságosabb alapra fektetett adó-rendszer lépjen eltebe és pedig mielőbb. Az állam adó rendszerével szoros összefüggésben áll az ország felvirágzása, a nemzet hatalma, a korona fénye.

Egy kivételben igazságosabb, jó adó-rendszer még felvirágoztathat, ellenben az olyan mint a miénk jelenben: koldusbotra juttat pár évtized alatt „szünjenek meg a közvetett adók,” melyek kartékonyan hatnak a fogyasztásra és így hátrányosan a termelőkre.

Ez adónemek nem csak szülészefünket és dohány termelésünket, de egész gazdaszatunkat megbénítják, akadályozzák a vagyonosodást és ez által a nivélődést. Alkotmányos országban közvetett adóknak nincs helye, minthogy nem eshetnek alkotmányos ellenőrzés és megszabás alá. Legyen olyan független magyar vámrendszerünk, mely gazdaszatunknak iparunknak kereskedelmünknek és nem az állami érdekeknek szolgál, legyen nemzeti valutánk mely a hitelgazdálkodás alapja, eszközöljön a kormány mezőgazdasági hitelt, szüntesse meg a regalékat, hozzon be cselédrendszert, mezői rendőrséget, s akkor csak megélünk valahogy.

Azt mondják ott fenn, hogy egyszerre mindent nem lehet! Igaz de nem is minden ez, hanem csak annyi a mennyit egy jóakaratu munkás, erélyes kormány „két év” alatt láblógázva elvégezhet.

Meglátjuk megteszi-e?!

Szerelmevölgyi.

Egy elfelejtett őrszem.

Midőn ezuttal egy az anya-természet által mindenemü kincsekkel oly bőkezűen megajándékozott drága hazánk fájdalom! még mindig pangó ipara üdvös fejlődésén hatalmasan lendíteni igérkező, tisztán honi vállalatról értekezni sietünk, ezt egyedül ama meggyőződésben tesszük, hogy valahára rá virrad azon nap, melyen az nem csak az érdemlett elismerést de a töle eddig folytonosan megtagadott hathatós segílyt is megnyeri. S itt akaratlan is eszünkbe jut azon adomabeli közkatona, ki valamely nagynemzetországi „12 ed réti kiadásu” állam-törvények egyik felújának legvégére örül állítatván vagy 20 évig ott járta bolondját — azaz ütemszert sétáját mert — elfelejtették fölvaltani illetőleg „visszavonni.”

Hazai iparunk ezen ugyszólván „elfelejtett őrszem,” mely hivatva van mint annak előőre „szállást” csinálni és biztos fejlődésének terrenumát egyengetni nem más mint a borsodi vas hámor főkép pedig a Miskolcz tőzsomszédságában fekvő új gyártelep, mely a nép szaván visszalépett pénzügyminiszterünk nevéen „Menyusfalvának” nevezeték. — All pedig ezen gyártelep a tulajdonképeni vasöntő és szerszámgyárából és vagy 80 csinos munkás lakból, melyek a nagyobbbrést benszülött munkások tanyáit képezik; az egész gyár pedig Glanzer Miksa a fáradhatatlan és tapintatos vezetése alatt dolgozik körülbelől ugyan csak másfél év óta, mert ennyi ideje, hogy a kormány roppant áldozatokkal alapította ezen minden anyagi nehézség mellett sokat ígérő intézetet. Anyagi nehézség mellett mondjuk, miután az azon vidéken bőven található munkaerőn és lán kívül, minden egyéb szükséglet beszerzése nagy fáradsággal és költséggel jár. Első rendben áll itt a vasérc hiánya ugy, hogy a nagy mennyiségű szükségletet Gömörből kell többnyire inpraktikabilis, tekervényes utakon szállítani és miután a gömöri vasut minden sürgetés daczára még a pia desideriaik ködös homályában borong, paraszt járművek segítségével nem ugyan egészben nyers állapotban mint a „Hon” multkori (M) cikke állítja, de koholt és tisztított voltában is elég tekintélyes mennyiséget és sujt képviselvéen, hogy az anyagát fölöttébb aránytalan módon felhasználja, úgy hogy az ezen vállalatba fektetett roppant töke érdemileg gyümölcsözővé tétel a lehetetlenség körébe tartozik. De ha már a nyers anyag szállítása, nevezett vonal hiánya miatt, melynek el nem készüléseért egyedül az illető magán társulatot lehet felelőssé

tenni, illetéknép megnehezítették, a gyár készítményeinek tova szállítására szükséges közlekedési eszközök hiányáért egyedül a kormányt kell vadolnunk és azt a gyártelep tervbe vett s a miskolci állomással való összeköttetésének mihamarabbi fogantatására nógatnunk, miután minden perc nagy veszteséggel jár ez idő szerint az állampénztárra nézve, a mi annál is inkább elkerülhető, miután a gyár maga készíti a szükséges vas síneket és a mint hisszük a most épen munkálta lévő s. z. - péteri mellékvonalhoz is, maga szállítja azokat. V. K.

Francia-Porosz háború.

Berlin, okt. 27.* (Hivatalos.) A király táviratilag jelenti: Ma reggel Bazaine hadserege és Metz kapitulált. 150,000 fogoly, ezek között 20,000 sebesült és beteg. Délután a hadsereg és helyőrség leteszi a fegyvert.

Berlin, okt. 28. Mint hírlík, a metzi várban zsákmányul esett: a legnehezebb kaliberű 4000 ágyú, sok vontósövű ágyú, számos mitrailleur száz ezer darab Chassepot-fegyver. A kórházban 4000 ember van. Az elfogottak között vannak: Bazaine, Leboeuf, Frossard, Boyer és 30-nál több más tábornok.

Mint hírlík, a kapitulációt Bazaine összes haderejének kirohanása előzte meg. A Metzbe való élelmszállítás táviratilag rendeltetett el minden irányban. — Berlin nagyszerűen kivilágított.

München, okt. 27. A hadtestek kiegészítésére szolgáló csapatok átküldése felfüggesztett, minthogy a vasut készen tartatik, a porosz csapatoknak Metzről Párisba szállítására.

Berlin, okt. 28. A „Staatsanzeiger“ Metz kapitulációjáról szólván, ezeket mondja: Katonai és politikai szempontból most már szükséges, hogy Metz mint végleges védgát a németek kezében megtartsák.

Berlin, okt. 28. A „Corr. Berlin“ jelenti: Napoleon, kinek egészségi állapota enyhébb éghajlatot igényel, nov. hó folyamán Wilhelmshöhét alkalmasint Elbával cserélendő fel.

Berlin, okt. 28. A „Börzen Ztg.“ jelenti: Versaillesből 25-ről kelt megbízható tudósítások szerint az ostromló ágyúk Páris előtt ama napig 30 hujján mind fel voltak állítva. A bombázás nov. 1-jén fog megkezdetni. A király vasárnapra isteni tiszteletet rendelt el az összes hadseregért.

Versailles, okt. 28. A 12-dik hadtestnek St. Denistől keletre lévő hadállásából okt. 27-ről a következőt jelentik: Tegnap délután Montmartretől a Vilette előváros felé több órán át erős fegyvertűzelés volt az ottani utcákban hallható.

Flórencz, okt. 26. Az „Opinione“ jelenti: Thiers — menedéklevelell ellátva — Párisba érkezett, és — miután az ottani kormánnyal értekezett — onnan a porosz táborba fog menni.

A nevezett lap szerint azt hiszik, hogy a francia kormány hajlandó volna fegyverszünetet kötni azon feltétel alatt, hogy ezáltal a béketárgyalásoknak fenntartott egyetlen kérdésnek se praedjudikáltassék. Bismarck nézeteit még nem ismerik.

Németországi táviratok hírköpen említik, hogy ott azt ohajtanák, miszerint a fegyverszünet kikötésekre — katonai érdekből — a határ igazítás elvét is felvénnek.

Angolország javaslata határozatlanul van tartva, és az nem praedjudikál sem a fegyverszünetre, sem a békére vonatkozólag bármely kérdésnek is. Az „Opinione“ végül megczafolja azon hirt, mintha az idegen hatalmak a

Rómában végbement közelebbi események miatt óvást tettek volna.

Mi hír a Nyirben.

Az előfizetési pénzeket kérjük mielőbb, és pedig legfeljebb November 1-ig multhatatlanul beküldeni; mivel ellenkezőleg lapunk küldését beszüntetjük.

A nyiregyházi takarékos magtári részvényes társulat telkén építendő magtára nézve pályázat nyilatik oly módon, hogy a kik az építést 10—15 évi használatért felvállalni hajlandók lennének, folyó év nov. 30-ig alulírott felügyelőnél ajánlataikat írásban nyújtsák be. — Nyiregyháza okt. 24. 1870.

Stépan Ágonston.

* **Oktober 25-kén képviselői gyűlés** volt, de fájdalom most is annyit végeztek, mint máskor, t. i. hogy végeznai fognak jövőre.

* **Gondatlan anya.** E napokban történt a Nádor utcán, egy anya gyermekét a konyhába tette a földre, és míg fáért az udvarra kisetelt, addig egy sertés, mely történetesen a nyitva felejtett konyha ajtón beosant, a gyermeket észrevette, és a szó szoros értelmében széjjeltelepte. — A gyermek 3 hónapos volt.

* **Egy igen szép jelenetek** voltak e napokban szemtanuja: ugyanis, egy körülbelül 65—70 éves öreg asszony egy hordót czeplelt a hatán, melyet alig bír, egy cipész segéd (igen sajnáljuk hogy nevét nem tudjuk bár utána jártunk) ki ezt látta, levette a hordót az öreg hátáról, és helyette elvitte azt a rendeltetése helyére.

* **Időjárásunk** igen rossz, egyik nap szép idő, a másik nap eső, és ez majd mindig így van.

— **Nyilvános köszönet.** A nyiregyházi nőegylet árvaháza tőkésének gyarapítására Sir Ignácznő asszonyság egyleti választmányi tag, egy barátságos esztély alkalmával 33 frtot gyűjtven s adván át, alólírott kedves köztársaságunk érzi e kegyes gyűjteményt az egylet nevében nyilvánosan megköszönni.

Kelt Nyiregyháza, 1870 Október. 25.

Galánfi Lajos, egyleti jegyző.

* **A debreczeni** színészi nyugdíj intézet javára jövedelmezendő arczkép csarnokra, Nyiregyháza igen szépen folynak az aláírások, Cz... E... ur buzgó eljárása következtében.

* **Sajtóhiba.** A múlt számunkban sajtóhiba fordult elő, melyet most kijavítunk, ugyanis: S t e i n h ü b e l A d e l k. a. helyett nyomtatva volt Heinbutel Adél. — bocsánatot kérünk az illető urhölgytől. —

Könyvészet.

A legújabbban megjelent magyar könyvek jegyzéke, melyek ifj. **Csáthy Károly** a m. k. debreczeni gazdasági akadémiai könyvtárosnál kaphatók:

- Schubert, A természetlan alapelvei, könnyen felfogható modorban. 70 kr.
- Győrffy István, népiskolai olvasó és tankönyv 40 kr.
- Karner János, kereskedelmi tankönyvei. Az egyszerű és kettős könyvtel kimerítő tankönyve.
- Dr. Pisko F. J. Természetlan főgymnasiumok és főreáltanodák számára II. az egész mű ára 3 ft. 20 kr.
- Dr. Lutter N. Módszeres vezérkönyv a népiskola mennyiségtanához. 25 kr.
- Dr. Lutter N. Számtani példatár a népiskolák használatára. 1. 2. kötet 25 kr.
- Galambos Márton, Gyógyszertan állatorvosok és mezzei gazdák számára (több százra menő magyar és latin vénynyel — (recept) — ellátva) 4 ft 40 kr.
- Külömbféle magyar-német és tót naptárak 1871-re. M. L.

Nyílt-tér. Magyar-Államvasutak menetrendje.

Pest—Salgó-Tarján.

Pestről ind.	7 óra 50 pr.	10 óra 55 p. é.	9 ó. 36 p. d. e.
Kőbánya	7 „ 56 „	10 „ 41 p. é.	10 ó. 7 p. d. e.
Gödöllő	8 „ 30 „	12 „ 26 p. é.	11 ó. 42 p. d. e.
Hatvan	9 „ 50 „	2 „ 45 p. é.	1 ó. 10 p. d. u.
Pásztó	10 „ 39 „	4 „ 15 p. é.	2 ó. — p. d. e.
S.-Tarján ér.	11 óra 20 p. r.	3 óra 32 p. r.	3 óra 24 p. r.

S.-Tarján — Pest.

S.-Tarján ind.	10 ó. 47 p. d. e.	10 ó. 20 p. éj.	1 ó. 12 p. d. u.
Pásztó ind.	11 ó. 53 p. d. e.	11 ó. 37 p. éj.	2 ó. 20 p. d. u.
Hatvan ind.	1 ó. 10 p. d. u.	1 ó. 28 p. éj.	3 ó. 48 p. d. u.
Gödöllő ind.	2 ó. 6 p. d. u.	3 ó. 6 p. éj.	3 ó. 16 p. d. u.
Kőbánya ind.	2 ó. 39 p. d. u.	4 ó. 32 p. r.	6 ó. 40 p. d. u.
Pestre ér.	3 ó. 4 p. d. u.	5 p. r. 6 ó. 48 p. d. d. u.	

Hatvan — Miskolcz.

Hatvanból indul	9 óra 40 p. r. d. e.	2 óra 23 p. r. éjjel
Füzes-Abony indul	12 óra — p. r. d. u.	4 óra 59 p. r. éjjel
Miskolcz érkezik	2 óra — p. d. u.	7 óra 20 p. r. éjjel

Miskolcz — Hatvan.

Miskolczról indul	8 óra 15 p. r.	8 óra — este.
Füzes-Abony indul	10 óra 10 p. r. d. e.	10 óra 40 p. r. este.
Hatvan ér.	12 óra 25 p. r. d. u.	1 óra 8 p. r. éjjel.

Vámos — Györk — Gyöngyös.

Vámos Györk indul	11 óra 44 p. r. d. e.	3 óra 29 p. r.
Gyöngyös ér.	12 óra 19 p. u.	4 óra 4 p. r.

Gyöngyös — Vámos — Györk.

Gyöngyös indul	9 óra 47 p. d. e.	11 óra 55 p. éjjel.
Vámos Györk ér.	10 óra 16 p. d. e.	1 óra 2 p. éjjel.

Zákány — Zágráb.

Zákány indul	5 óra 35 p. d. u.	7 óra 22 p. r.
Körös indul	5 óra 27 p. d. u.	9 óra 44 p. r. d. e.
Zágráb érkezik	7 óra 52 p. este	12 óra 59 p. d. u.

Zágráb — Zákány.

Zágráb indul	7 óra 25 p. r.	9 óra 2 p. r. este.
Körös indul	9 óra 35 p. r.	12 óra 7 p. éjjel.
Zákány ér.	11 óra 22 p. r. d. e.	2 óra 25 p. r. éjjel.

A nyiregyházi gabnacsarnokban

jegyzőkönyvileg beigtatottterményárak o. értékben.

Alsó ausztriai mérő szerint	október 29	
	leg-alant	leg-fent
Buza	—	3.50—4.50
Kétszeres	—	—
Rozs	—	2.60—2.70
Arpa serfőzésre	—	—
„ taplálékra	—	1.70—1.80
Zab	—	1.40—1.50
Kukoricza	—	2. —
Bab	—	2.25—3.25
Köles	—	1.75—1.85
Bukköny	—	—
Mák	—	9.—9.50
Repce	—	—
Lenmag	—	5.—5.25
Olaj	—	24.—25.
Szész, magyar iteze	—	21 1/2—22

Bécsi távirati börze-tudósítás. okt. 24.

Cs. kir. arany 5—91. — Ezüst 125—75.

Felélés szerkesztő: Szabó Antal.

Császári királyi szab. tiszavidéki vasut MENNYT RENDE

magyar királyi államvasut Miskolcz-hatvani vonalának megnyitása napjától kezdve további rendelésig.

I. Bécs és Pestről Kassára felé.		II. Bécs és Pestről Aradra felé.		III. Bécs és Pestről Nagyvárad felé.	
óra	perc	óra	perc	óra	perc
Bécs	ind.	9	este	7	30 reggel
Pest	8 34	reggel	5 18	este	
Czepléd	9 39	„	8	„	
Szolnok	10 37	„	9 8	éjjel	
Püsp.-Ladány	11 33	délután	12 21	„	
Debreczen	3 5	„	2 30	reggel	
Nyiregyháza	4 35	„	4 24	„	
Tokaj	5 31	este	5 10	„	
Miskolcz	7 24	„	8 20	déle	2 15 d. u.
Kassa	9 56	„	12 33	délután	5 36 „

IV. Kassáról Pest és Bécs felé.		V. Aradról Pest és Bécs felé.		VI. Nagyváradról Pest és Bécs felé.	
óra	perc	óra	perc	óra	perc
Kassa	ind.	5 24	reggel	10 15	„
Miskolcz	7 55	„	2 55	délután	3 28 d. u.
Tokaj	9 37	„	5 27	este	7 19 est. ér.
Nyiregyháza	10 39	„	7 3	„	
Debreczen	12 19	délután	9 54	éjjel	
Püsp.-Ladány	1 57	délután	11 57	„	
Szolnok	4 39	„	4 16	ez	
Czepléd	5 33	este	5 35	„	
Pest	8 40	„	8 40	„	
Bécs	8 18	reggel	6 42	este	

Pálya csatlakozások.

I. Aradon. A) A Czeplédre reggeli 5 óra 11 perczkor megérkező vonat, a Károlyfőherárra reggeli 6 óra 12 perczkor induló vonatokhoz.

B) A Károlyfőherárról délelőtt 11 óra 50 perczkor megérkező vonat a Czeplédre délután 12 óra 26 perczkor induló vonatokhoz.

II. Püspök-Ladányban. A) A Czeplédre délutáni 1 óra 8 percz és Kassáról 1 óra 32 perczkor megérkező vonatok, a Nagyváradra délutáni 2 óra 7 perczkor induló vonatokhoz.

B) A Czeplédre éjjeli 11 óra 57 percz és Kassáról 11 óra 31 perczkor megérkező vonatok a Nagyváradra 12 óra 40 perczkor éjjel induló vonatokhoz.

C) A Nagyváradról délutáni 12 óra 45 perczkor megérkező vonat a délutáni Kassára 1 óra 33 percz és Czeplédre 1 óra 57 perczkor induló vonatokhoz.

D) A Nagyváradról éjjeli 11 óra 15 perczkor megérkező vonat az éjjel Czeplédre 11 óra 57 perczkor és Kassára 12 óra 21 perczkor induló vonatokhoz.

III. Miskolczon. A) A Czeplédre délután 7 óra 4 percz és Kassáról 7 óra 19 perczkor megérkező vonatok, a Pest és Hatvan este 8 órakor induló vonatokhoz.

B) A Kassáról reggeli 7 óra 35 percz és Czeplédre 7 óra 45 perczkor megérkező vonatok a Hatvan és Pestre reggel 8 óra 15 perczkor induló vonatokhoz.

C) A Pest és Hatvanról reggel 7 óra 25 perczkor megérkező vonat, a Czeplédre 7 óra 55 percz, Kassára 8 óra 20 perczkor reggel induló vonatokhoz.

D) A Pest és Hatvanról délután 2 órakor megérkező vonat a Kassára 2 óra 45 percz és Czeplédre 2 óra 55 perczkor elinduló vonatokhoz csatlakoznak.

Az igazgatóság.

